

22/1

utan också att den väsentligen uppbäres av grupper som betraktar de infödda som de vitas tjänare. De många deklARATIONERNA om hur väl man vill de undertryckta raserna — sedan århundraden en självfallen ingrediens i tyranniets och privilegiets försvarsteorier — kan inte dölja detta förhållande. Då nationalismens ledare talar om "kaffrer" och "kaffervänner", då de förskräcks inför tanken att vita och svarta skall studera eller äta tillsammans eller att över huvud vita skall visa svarta ordinär hövlighet säger detta mer om inställning och motiv än alla doktrinära och retoriska utläggningar.

HERBERT TINGSTEN

Tingsten i Sydafrika:

Behärskandets teknik: raslagarna skärps

De vitas värde i Sydafrika skyddas genom lagstiftning på skilda områden, och nationalisterna har under sina fem år vid makten nått ännu längre än sina föregångare i "behärskandets teknik", framhåller Herbert Tingsten i en artikel på kultursidan. De vitas politiska värde är praktiskt taget totalt, och Malan har gjort upprepade försök att avskaffa rösträtten för de färgade, den enda icke-vita rasgrupp som

fortfarande får delta i allmänna valen. Segregationen har utvidgats, bl. a. på järnvägarna, och bestämmelserna om att alla manliga infödingar måste ha pass har blivit ett av de mest hatade bevisen på det vita värdet. På det sexuella området har nationalisterna fullföljt, och i viss mån skärpt, den gamla politiken; alla sexuella förbindelser mellan vita och icke-vita är belagda med hårda straff.

Se sidan fyra, spalt tre

Behärskandets teknik i Sydafrika

Politiskt, socialt, sexuellt

"Det finns några saker som alla sydafrikaner är överens om. Den första är den bestämda viljan att bevara det vita väldet i Sydafrika" (premiärminister Smuts 13 mars 1945).

"Voortrekkers och deras avkomlingar" har "den nationella kallelsen att å ena sidan handla som förmyndare för de icke-europeiska raserna, men att å andra sidan upprätthålla de vitas värde och den vita rasens renhet" (premiärminister Malan på "löftets dag" 16 dec. 1949).

"Babels torn och dess jämlikhetssträvan förintades därför att det stred mot den gudomliga ordningen för världen, som krävde enhet — inte en yttre enhet, utan en djupare andlig enhet, och detta blott i Gud själv, som skapare och herre" (Malan 12 dec. 1953 i Stellenbosch i talet för apartheid vid universitetet).

I DENNA och en följande artikel skall jag summariskt redogöra för hur de vita format sitt värde i Sydafrika. Särskilt skall beaktas dels i vad mån det år 1948 segrande nationalistpartiet skärpt detta värde, dels de åtgärder, beslut och förslag som kan sägas bygga på den supplerande tanken om vitt förmynderskap, om omvårdnad och utveckling av de förtryckta. I stort sett gäller det samma för de tre undertryckta rasgrupperna — infödingar, färgade, indier — men jag skall i detta sammanhang främst beröra de vitas ställning i relation till den väldiga svarta majoriteten.

Politik

Sydafrikas statsskick har väsentligen samma yttre struktur som Englands. De fyra provinsernas självstyrelse är så begränsad att "unionen" bör kännetecknas som en enhetsstat. Parlamentarismen är helt genomförd; generalguvernören, som formellt är exekutivmaktens utövare, utses av regeringen och handlar enligt dennas önskan. Av de två kamrarna väljes representanthuset med allmän rösträtt vid 21 år av den vita befolkningen, medan senatorerna utses av provinsrepresentationerna eller (en femtedel) av regeringen;

representanthuset är enligt lag och praxis den ojämförligt mäktigaste avdelningen inom representationen.

Systemets kärnpunkt är det vita väldet. Då unionen kom till 1910 hade endast vita rösträtt i Oranjeriket, Transvaal och Natal; i Kapprovinsen hade däremot andra rasgrupper rösträtt vid viss ekonomisk standard (75 pounds inkomst eller 50 pounds fast egendom), och i unionsförfattningen stadgades att denna rösträtt ej fick begränsas annat än genom ett beslut fattat av båda husen med två tredjedelars majoritet. År 1930 fick de vita kvinnorna rösträtt, men rösträtt gavs inte åt de icke-vita kvinnorna i Kap. År 1936 avskaffades den begränsade rösträtten vid de allmänna valen för infödda i Kap med den färgade tvåtredjedelsmajoriteten.

De färgade som fyller de färgade ekonomiska villkoren (omkring 50.000) har emellertid fortfarande rösträtt. Under de senaste åren har nationalistpartiet gång efter annan sökt avskaffa denna; dels har man säkerligen drivits av principen att endast vita bör delta i allmänna val, dels har man påverkats av att de färgades röster i huvudsak går till oppositionen (United Party) och att möjligen därför 4-5 platser går förlorade för regeringen; att de färgade snabbt ökar i antal och i allt större utsträckning fyller villkoren för rösträtt har också varit av betydelse. Två tredjedelars majoritet har emellertid icke uppnåtts, och med enkel majoritet fattade beslut har av högsta domstolen förklarats grundlagsstridiga och ogiltiga. Ett med enkel majoritet fattat beslut att parlamentet självt skall fungera som högsta domstol i dylika fall och ett härtill anknutet parlamentsbeslut om att den färgade rösträttens avskaffande är konstitutionellt korrekt — oppositionen vägrade att över huvud vara närvarande vid detta beslut — har likaledes underkänts av den riktiga högsta domstolen. Striderna kring denna fråga har varit de skarpaste sedan nationalistre-

Principen om de vitas ooberingade värde i Sydafrika har uttalats både av Malan (till vänster) och av hans store företrädare och motståndare Jan Smuts.

för
hå
vitt
li
färd
poli
hå
vitt
hå

Sociala relationer

geringens tillkomst. För närvarande sitter en kommitté med representanter för alla partier för att utreda frågan. Nationalistregeringen har lovat att genomdriva den färgade rösträttens avskaffande på ett eller annat sätt.

Vid de allmänna valen har alltså — bortsett från de färgade i Kapprovinsen — endast den vita minoriteten rösträtt. I någon mån har de andra raserna fått representation i parlamentet i annan form. I representanthuset får de infödda i Kap — vissa hövdingar, män med högre ekonomisk standard — välja in tre representanter genom särskilda val; i senaten utser de infödda i hela landet på samma sätt fyra representanter. Dessa parlamentsledamöter måste dock vara vita; och de får inte rösta i vissa frågor av speciell

icke-europeer måste vid varje resa mellan olika provinser i unionen skaffa sig speciella dokument, som bl. a. uppvisar deras fingeravtryck. Inte ens spädbarn är undantagna från denna procedur.

vikt (förtroendevotum för regeringen, förhållandet till det brittiska samväldet). Flera av dessa vita infödingsrepresentanter, såsom senator Brookes från Natal och makarna Ballinger från Kap, har gjort sig kända som skickliga och energiska talesmän för den svarta majoriteten.

I någon mån har man i andra former givit infödingarna möjlighet att framföra sina åsikter. År 1936 inrättades ett särskilt infödingsråd med delvis valda, delvis av regeringen utsedda medlemmar. Då kritik mot regeringspolitiken allt starkare framkom inom rådet, sammankallades det sällan, och år 1951 blev det helt avskaffat. Nationalistregeringen har tillsatt en rad lokala råd i infödingsreservaten, och i propagandan omtalas dessa råd ofta som ett slags parlament; i själva verket har råden ingen definitiv beslutanderätt ens i de sekundära frågor som behandlas, och de vita tjänstemännen, dirigerade av ministern för infödingsärenden med praktiskt taget obegränsade befogenheter, är alltigenom bestämmande.

Från politisk synpunkt är det vita väldet sålunda praktiskt taget totalt.

Den fullständiga segregationen på alla områden har i föregående artiklar tillräckligt beskrivits. Nationalistregeringen har genomfört ett stort antal skärpningar och utvidgningar. Senast märkes 1953 års lag om "åtskilda bekvämligheter". Enligt domstolsutslag har icke-vita rätt att begagna för de vita reserverade lokaler (t. ex. väntsalor och toaletter) om de inte har tillgång till något liknande på ifrågakvarande plats. 1953 års lag stadgar att "lika bekvämligheter" inte erfordras; det blir härigenom lag — vilket tidigare varit praxis — att exempelvis en svart kan kastas ut från en järnvägsrestaurang, en buss eller ett väntrum, även om han inte har tillträde till liknande lokal eller fortskaffningsmedel.

Alla manliga infödingar måste vara försedda med identitetsbevis, i regel också med en rad andra dokument, som likaledes brukar kallas pass: intyg om rätt att söka arbete eller anställning, om

att skatten är betald, om rätt att resa, att besöka ett visst område, att vara ute efter visst tid på kvällen osv. Passföresel-serna uppgår till hundratusental varje år, och avkrävandet av pass hör till de tjänliga metoderna att trakassera. Det beräknas att varje inföding i städerna måste använda minst en dag i månaden på passbyråerna; att infödingar arresteras på grund av att de glömt att medföra pass eller vissa pass förekommer flera hundra gånger om dagen i en stad som Johannesburg. Passbestämmelserna, som motiveras av nödvändigheten att övervaka den svarta befolkningen, hör till de mest hatade bevisen på det vita väldet.

Sexuella relationer

På detta område har under de senaste årtiondena utomordentliga skärpningar genomförts. År 1927 antogs den första genomgripande "Immorality Act"; den stadgade förbud mot utomäktenskapliga förbindelser mellan vita och infödda och fastställde stränga straff (i regel fängelse) för överträdelse. Den nationalistiska regeringen har gått vida längre genom lagar av åren 1949 och 1950. Alla sexuella förbindelser mellan vita och icke-vita, vare sig äktenskapliga eller ej, straffas. I stort sett har därmed, vad äktenskapliga förbindelser beträffar, en redan genomförd konvention stadfäst; endast något hundratal blandade äktenskap årligen hade förekommit under tiden före denna lagstiftnings genomförande. Utomäktenskapliga

förbindelser mellan främst vita män och färgade kvinnor torde däremot ha varit relativt vanliga. I en rad böcker har beskrivits hur efter de nya lagarnas antagande angiveriet frodades och hur polisbilarna i Kapstadens omgivning sökte efter älskande par av skilda rasgrupper; en mängd gamla förbindelser avslöjades, och kontrahenterna blev straffade.

*

De bestämmelser som här berörts är de mest påtagliga tecknen på särhållandet och de vita valde. Men i fråga om undervisning, arbetsvillkor, egendomsrätt, tillträde till yrken och tjänster samt på många andra punkter är separationen och förtrycket lika systematiskt genomförda.

HERBERT TINGSTEN

Handwritten notes in the left margin:
Kung
för
kla-
ring
li-
födda
poli-
höga
uttry-
hebet